

Naar 300 kg stikstof uit dierlijke mest in 2020

Geen bedrijfsderogatie meer, maar een derogatie voor gras en tarwe. Dat wordt de inzet van LTO voor de nieuwe derogatieaanvraag, die in 2020 van kracht wordt. ‘We hebben goede argumenten om naar 300 kilo stikstof per hectare voor alle grasland in Nederland te gaan’, zegt melkveehouder en LTO-bestuurder Claude van Dongen.

TEKST JELLE FEENSTRA

De voorwaarden voor derogatie 2018 en 2019

Nederland kreeg in april voor twee jaar derogatie. Deze derogatie geldt voor 2018 en 2019. De voorwaarden zijn grotendeels gelijk aan die van de afgelopen vier jaar. Er zijn een paar wijzigingen. Nieuw is dat graslandvernietiging op zand- of lössgrond voor graslandvernieuwing op derogatiebedrijven nu ook is toegestaan in de periode van 1 juni tot en met 31 augustus. Wel geldt dan een korting op de minerale stikstofgebruiksnorm met 50 kilogram per hectare die gescheurd is. Een bedrijf moet bij RVO melden dat grasland in deze periode vernieuwd wordt. De stikstofbemonsteringsplicht na het scheuren vervalt voor deze percelen. Buiten deze periode en op andere grondsoorten blijven de voor-

waarden voor scheurmonsters ongewijzigd.

Vanaf 2019 is er een aantal extra voorwaarden voor derogatie. Er wordt een beperkte vergoeding voor de aanvraag van de derogatievergunning gevraagd. Als je gras op zand- of lössgrond vernietigt voor de teelt van mais, dan wordt de minerale stikstofgebruiksnorm met 65 kilogram per hectare gekort. Deze korting geldt in 2019 ook bij scheuren ten behoeve van graslandvernieuwing. Boeren die gebruikmaken van derogatie, moeten alle grond laten bemonsteren en analyseren op fosfaattoestand en stikstofleverend vermogen. De analyserapporten mogen maximaal vijf jaar oud zijn, gerekend vanaf 1 februari 2018.

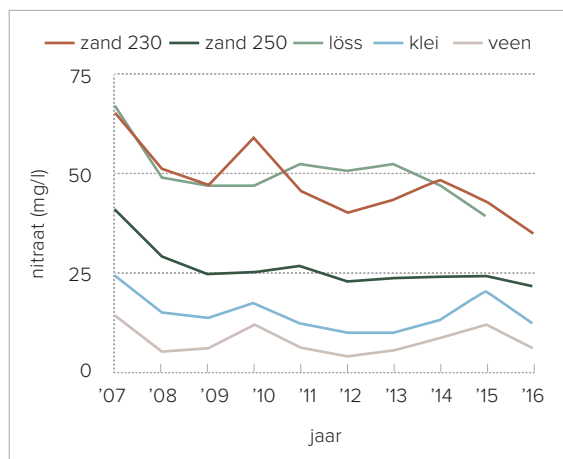
gehad en daar zien ze de voordelen wel. Maar de Europese Commissie heeft nog veel vragen. En de tijdsdruk was te hoog om die vragen al voor de nu verleende derogatie goed beantwoord te krijgen. Voor de nieuwe aanvraag moet dat zeker wel lukken.'

Ruim onder 50 milligram

Een belangrijke bouwsteen onder de derogatie-inzet van LTO is het onderzoek dat de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) in opdracht van het ministerie van Economische Zaken uitvoerde. CDM keek naar concentraties aan nitraat in het uitspoelwater van melkveebedrijven en werd gevraagd om de milieueffecten van vijf verschillende derogatie-opties te beoordelen.

Uit het rapport blijkt dat onder de huidige derogatie de gemiddelde nitraatconcentratie in het water dat uitspoelt bij alle 276 meetderogatiebedrijven die verspreid over Nederland liggen, ruimschoots onder de nitraatnorm van 50 milligram per liter ligt (zie figuur 1). 'De uitgangssituatie is dus al heel goed', stelt Van Dongen.

De inkt van de definitieve derogatiebeschikking voor de jaren 2018 en 2019 is nog maar amper droog (zie kader rechtsboven), toch is LTO al volop bezig met het vervolg: de derogatie die moet gaan gelden vanaf 2020. Over anderhalf jaar is het al zover. LTO gaat het komende jaar benutten om gedaan te krijgen wat het afgelopen jaar niet lukte: af van een bedrijfsderogatie met de verplichting van minimaal 80 procent graslandareaal. En op naar een derogatie per gewas. Specifieker: naar 300 kilo stikstof (N) uit dierlijke mest per hectare grasland, ongeacht de grondsoort. En naar 200 kilo stikstof uit dierlijke mest per hectare tarwe, met als voorwaarde dat dit deels kan worden ingevuld met de dunne fractie van varkensmest. Melkveehouder Claude van Dongen is als bestuurslid van LTO nauw betrokken bij de onderhandelingen over de nieuwe derogatie. Hij zal samen met andere LTO-bestuurders en medewerkers minister Carola Schouten van Landbouw moeten zien te overtuigen om de gewenste gewasderogatie en verruiming van de N-normen in Brussel te bepleiten. Van Dongen ziet daar wel mogelijkheden voor. 'De afgelopen maanden hebben we het hier met het ministerie goed over

Figuur 1 – De gemiddelde concentratie aan nitraat in water dat uitspoelde bij 276 derogatiemeetmelkveebedrijven

Vervolgens keek CDM op basis van diverse praktijkonderzoeken naar wat er gebeurt als er 300 kilogram stikstof per hectare uit runderdrijfmest wordt toegediend. Antwoord: niet zo veel. Een derogatie voor alleen grasland van 300 kilogram stikstof per hectare per jaar leidt niet tot overschrijding van de nitraatnorm in het water dat uitspoelt uit grasland, concludeert CDM. Alleen op beweid grasland op droge zandgronden bestaat een verhoogd risico. 'Maar dat risico is niet hoger dan dat het nu is. En omdat we ook nu op alle melkveebedrijven al ruimschoots onder de norm zitten, moet dat geen probleem zijn', denkt Van Dongen.

Nieuw recent onderzoek van Wageningen Livestock Research kan ook een handje helpen bij het over de streep trekken van een nieuwe derogatie. Op grasland dat gemaaid wordt, is de nitraatuitspoeling lager als het bemest wordt met drijfmest in plaats van met kunstmest. Stikstofgiften van 400 kilo stikstof per hectare uit drijfmest zouden mogelijk zijn zonder extra risico op nitraatuitspoeling en mits goede landbouwpraktijk wordt toegepast, zo wijst het onderzoek uit. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Mesdagfonds.

Meer mest, minder kunstmest

Er zijn meer argumenten die een verhoging van de N-norm uit dierlijke mest op grasland rechtvaardigen, denkt Van Dongen. Zo wordt de totale stikstofgebruiksnorm – dierlijke mest plus kunstmest – niet verruimd. Van Dongen: 'Meer stikstof uit dierlijke mest op een hectare aanvoeren betekent dus dat melk-

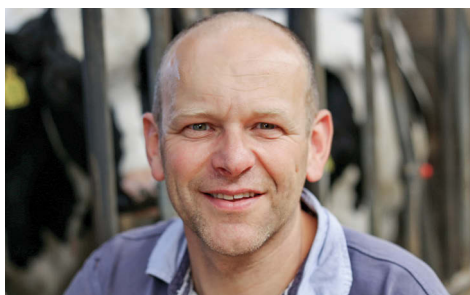
veeouders minder kunstmest mogen gebruiken. Dat is goed.' Ook wijst hij erop dat bij afstappen van bedrijfsderogatie er geen kans meer is op overbemesting van het uitspoelingsgevoelige gewas mais, waar nu nog 230 of 250 kilo op gebracht mag worden. 'Dat gaat dan weer terug naar de normen die gelden voor bouwland.' Nog een voordeel: een gewasderogatie met een ruimere bemestingsnorm biedt boeren kansen om meer eiwit van het land te halen en zo de nieuwe norm van grondgebondenheid, 65 procent eiwit van eigen land, te halen. En dan is er natuurlijk nog het argument van CO₂-opslag: hoe meer gras, hoe beter voor de CO₂-opslag.

Een ander geluid is dat afstappen van de 80-20 procent-verhouding kan leiden tot meer mais. Van Dongen: 'Dan beperk je jezelf enorm in je aanvoerruimte voor mest.' Ook de toename van ammoniakuitstoot bij meer dierlijke mest is een aandachtspunt. 'Maar daar kun je weer met andere maatregelen op sturen.'

Grondruil aantrekkelijker

Van Dongen benadrukt dat de Nederlandse melkveehouderijsector zich op het gebied van fraude en gesjoemel met regels niks meer kan veroorloven, wil Nederland de gewenste derogatie binnenhalen. De Europese Commissie eist meer controles en inspecties dan tot nu toe gebruikelijk was. 'Nu moeten we aan de slag om Brussel zien te overtuigen.' Eind 2019 kan dan de balans worden opgemaakt in de aanloop naar een derogatiebeschikking voor 2020 en 2021. |

Veehouder Adrian Houbraken: 'Stap in de goede richting'

'Een stap in de goede richting', reageert melkveehouder Adrian Houbraken uit Bergeijk op de derogatie-inzet van LTO. Hij is met 54 hectare gras en maisland een Koeien en Kansen-bedrijf en een van de zes melkveehouders die sinds 2015 meedoen aan de

pilot Bedrijf Eigen Stikstofbemesting (BES). In deze pilot wordt aan de hand van de Kringloop-Wijzer bepaald hoeveel fosfaat wordt onttrokken op bedrijfsniveau. Deze hoeveelheid mag Houbraken dan aanwenden uit eigen drijfmest. De bijhorende hoeveelheid stikstof uit deze mest mag hij ook uitrijden. Dit betekent dat hij op elke hectare, of er nu gras of mais staat, zo'n 300 kilo stikstof uit dierlijke mest mag rijden. 'Ik kies ervoor om het volledig op gras uit te rijden en zit daarmee dus hoger dan 300 kilo stikstof.'

Deze extra hoeveelheid gaat wel af van zijn totale N-gebruiksnorm, waardoor Houbraken dus minder kunstmest mag strooien. Maar omdat in deze pilot de onttrekking door het gewas ook een rol speelt – de gewasop-

brengst weegt mee voor de gebruiksnorm – mag Houbraken dit jaar 300 kilo stikstof uit dierlijke mest en 120 kilo stikstof uit kunstmest toedienen. 'Dat is wat mij betreft waar we met de derogatie uiteindelijk ook heen moeten, met een sluitende KringloopWijzer als borging. En dat is absoluut mogelijk', denkt hij. De resultaten in de BES-pilot bevallen hem zeer. 'Ik haal meer gras van het land, hoef jaarlijks 700 tot 800 kuub minder mest af te voeren en bespaar op kunstmestaankoop.' Het melkveebedrijf van Houbraken is een van de 276 melkveebedrijven uit het nitraatmeetnet. De metingen op zijn bedrijf wijzen uit dat het nitraat in het sloot- en grondwater sinds 2015 eerder omlaag dan omhoog is gegaan en structureel dicht bij de nul zit.